

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION
"Promoting Faith and Justice"
P.O.Box 37774
10101 Lusaka, Zambia

Tel: 260-1-290410
E-mail: jctr@jesuits.org.zm

fax:260-1-290759
web: www.jctr.org.zm

01 February 2006

Umutende ukufuma kuli ba JCTR!

Tuli abansansa nganshi pa kumutumina amafundisho ya Mukwaleshima muli uno mwaka wa 2006. Tuli abacetekela nokusubila ukuti ululubali lwa Catholic Social Teaching mu mafunde yakwa Lesa kukalundapo ubusuma pa misango imbi iyamafundisho muli ino inshita ya kwaleshima. Tusangile ukutila ukutungulula kwa misango ngeyi kuwaminishiwa kumimwene isuma nokwishiba kwa butungulushi bwacikaya "Local pastoral leadership".

Ukufuma muma reports ayo twapokelela pamyaka iyapita, twalishiba ukutila amafundisho yamusango uyu te ku n'ganda ya Mulungu (Church) kwekafye eko yengabomba iyoo. Kuti twayabomfya na mu fitente fyesu nga baklistiani, mutubungwe twa misepela, mulya tulongana kukusambilishanya elyo namumapepo fye yesu aya munkama.

Icintu icikalamba ico tufwile twalolekeshapo, ico naba JCTR baletwitako bonse ngaba klistiani, cakuibimba mumipekanishishe yakusala kwa cinkumbawile uko kulinokubako. Cili lipepo lyesu kabili ne subilo apakalamba ukutila uku ukusala kukaba kwa kukana patikishiwa kabili kukaba ukwamulinganya. Ici kuti cacitikafye ngacakuti twaposeshako amano kumulimo wesu nga bekala calo mukuibimba mukupelulula bwino abo bonse abakeminina. Te apapeka iyoo, tufwile kabili twaisasala ilyo inshita ikafika. Ilyo lyonse tulebomba iyi imilimo cileba mumano yesu ica kusefya kwa citemwiko cakwa Lesa ico caisaisokolola mu macushi, imfwa nokushukuka kwa kwa Yesu Klistu pa bushiku bwe Pasaka.

Tuli aba kutotela nganshi kuli ba Fr. Smart Chinyanwa, S.S., abaku Emmaus Spirituality Centre, abo abapekenye aya mafundisho ya Kwaleshima uno mwaka (2006).

Ngafweba ku JCTR, twamukumbilwa ipalo kabili nokuti mulesalika muli ino inshita ya Kwaleshima. Tukatemwa sana nga mwatulondolwelako ifyo fyonse ifinga tumbuka muli uku kutungulula kwa aya amafundisho. Ifyo mutucinkulako pa fyakale napa lwa mafundisho ya nomba, fitwafwilisha ukuwamya amafundisho tukonkeshapo!

Ngacakuti mulefwaisha aya amafundisho kuti mwatumona pa, [e-mail:jctr@jesuits.org.zm](mailto:jctr@jesuits.org.zm).

Twatotela mukwai!

Simson Mwale
Bboloka Bubala Nchimunya, S.J.

UMULUNGU WA BUMO MU KWALESHIMA

05 MARCH 2006

Ifunde Iya pakubala: Icitendekelo 9:8-15

Ifunde Iya bubili: 1 Petero 3:18-22

Imbila Nsuma: Mariko 1: 12-15

INSHITA NAIFIKA

Natwelenganye pa muntu umo uuleya ku cipatala pa mulandu wakuti ali nobulwele bwa mpepo. Uyu muntu aleilishanya ati kale atampile ukunwa umuti wakulesha ubukali lelo ubwafya tabulepwa nakalya. Kulya ku cipatala ba shin'ganga (Doctor) bamweba ukutila inshita naifika iyakuti bamubule umulopa pakuti bapime, bamone nga cakuti muli utushishi utuleta ubulwele bwa Malaria. Uyu muntu akaana pamulandu wakutila, palwakwe, acimona ukutila umulopa cintu cimo icitakatifu ico bashingabomfya kukupimwa. Bushe kuti mwatontonkanyapo shani pali uyu muntu? Ala kwena apusa inshita iisuma iyakumwafwilapo!

Lelo e bushiku bwapa Mulungu ubwakubalilapo muno Kwaleshima, inshikunkulu iyaba ne nshiku amakumi yane(40 Days). Iyi e nshita tufwile ukuibikilishapo sana mu kufunga, ukupepa no kwafwako abalekabila tumo tumo. Nafyonse ifi fyapelwa kuli baifwe ngenshila imo iyakulapililamo mucishinka. Mu Mbila Nsuma yalelo Klistu aleeba imwe naine ukuti, "Inshita naifika". Inshita yonse Ilyo tucili abomi, tulaba ne nshita iyakuti tulapile kabili tusumine ne Mbila Nsuma. Nomba, Kwaleshina wena ninshita imo iikankala sana umo Ekklesia mpanga yonse omana akapi mu mapepo ya kulapila kwacishinka.

Ilyo tuletendeka muli ino inshita ye palo, Yesu aletwita ukuti twende nankwe mu matololo. Ubu ubwite kuti twa butiina! Abo bonse abafikako ku Mongu (Western Province) balishiba ukutila mu matololo, tamwaba ifingaafwa ubumi bwa muntu. Namucishinka, amatololo yapunda mutuule kumulandu wa kunakuka, ubulanda kabili mukuicefya. Inga cinshi pano isamba Iya calo ico umuntu engakabila ukumfwa ngefi ifyumfwa amatololo? Cinshi umuntu engaicitila ukuba uwanakuka, umulanda, kabili uwaicefya?

Yesu aleyasuka ililipusho mu Mbila Nsuma yalelo: " Inshita naifika no bufumu bwa kwa Lesa buli mupepi. Lapileni musumine ne Mbila Nsuma." Aba mumakwebo, nga bashitisha pa cisankano bakamweba ukutila "icakula mumakwebo kusalapuka." Abantu bambi nelyo bakwete icuma icingi icakutampila amakwebo yapamulu, ala balililwa pamulandu wakukana salapuka. Cine cine inshita kuti yafika, lelo ninshita ya finshi? Yesu aletweba ukutila, " Ubufumu bwakwa Lesa buli mupepi. Lapileni musumine ne Mbila Nsuma."

Mu kutendekafye, Kwaleshima e nshita tupekanyamo ukusefya icitemwiko cakwa Lesa icishaikulila ico caisasokoloka mu kucula, mu mfwana na mu kushukuka kwakwa Yesu Klistu. Ilipusho lilipo lyakutila, bushe tupekanya shani inshikunkulu ya kulefi? Nakabili Yesu aletweba ati, "lapileni musumine ne Mbila Nsuma." Ubu e bwite tuleitwako bonse ku kwalula imibele yesu no kuilosha umwalola Imbila Nsuma iyo iyaba ni Klistu umwine. Ibibemba cikonkomesha ukuti, "Ukwali nsoke, takwafwile muntu. Kanshi cikankala ukumfwa umo ngaletucinkulako. Inshita naifika iyakuti tulengule imibele yesu nabantu bambi, kabili natuibimbemo mukutwala pantanshi umuliganya, icibote, icitemwiko no mucinshi kuli cila umo na umo pakati kesu.

Nga fwe bena Zambia, inshita naifika nakabili, iyo tufwile ukusalamo intungulushi. Ni uno mwaka wa 2006 emo tukakwata ukusala kwa bakateka wa calo, bashicilye bamunganda ya mafunde no buteko bwa cikaaya. Yangu ifyo cayana ukuti uno mulungu wakubalilapo muli Kwaleshima, Yesu alecinkulako imwe na ine ukuti, muli uno mwaka na fyonse ifili nokucitikamo bupe ukufuma kuli Lesa

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E mail: jctr@jesuits.org.zm

bupe ubo tushifwile konaula nangu ukulekelesha. Bonse twalishiba ukuti ukuli ishuko kuli Lesa na mesho yalafula. Ala aya amesho kuti yalenga twalekelesha ubukankala bwa uno mwaka. Neci kuti calenga twa luusa nobukankala bwa ili shuko fwe bena Zambia tukwata mu nshita yakusala intungulushi.

Inshita naifika iyakuti tusale intungulushi ishaipelesha kumilimo kabili ishishaitemwa mu butungulushi bwa calo cesu. Lelo ico tufwile ukwishiba cakutila ubutungulushi bwa uyu umusango kuti bwasalwa fye ngacakuti ifwe bonse fwe balembesha ukwisasala twaisacita ici inshita ilyo ikafika. Ubutungulushi bwa milimo no kukanaitemwa kuti bwabakofye pamulandu wa kupambana kwesu mu kubombesha no kukanaitemwa. Ici e calengele ukuti ngakumyaka yakunuma ngamuli ba 1978, libe ukusala kwa cinkumbawile takulati kubeko, ba Shikofu ba mulukuta Iwa Katolika basosele apabuuta ukutila, "tulekonkomesha abantu besu bonse ukubomfya bwino insambu shabo ishakusala nokubomba uyu mulimo bwino ngaba Klistiani." Namukucita ici, AbaKlistian baitumpa mukuleta ubuteko ubusuma ubwakubombela umuntu fye uuli onse.

Inshita shimo fwe ba Klistiani limbi tulacisha mucipimo mukupaasha ubutungulushi, neci kuti twacimwena nga mumulimo twaitwako nga bakasesema. Lelo, inshita yesu nga yafika iyakuti tusale intungulushi tukabila, tulaseluka twakana no kusala. Icilenga ifi tatusenda uyu mulimo ngo wa buKlistian. Ilingi tucita nga ulya muntu tulandilepo pakubala uuilishanya pamulandu wa kulwala impepo lelo tafwaya ukuti babuule umulopa pakuti bamone ngamuli utushishi utuleta ubulwele bwa malaria! Ala ukuposha ubulwele te kutalalikafye ifilekalipa epela, lelo kano mwafwailikisha intuntuko ya bwafya bwine pa kufumyapo ubwafya. Ala inshita yakusala e shuko limo ilyo tukwata. Natusale abantu abengaleta ubunonshi muno calo, umutende no mulinganya kuli bonse: banamayo, bashitata pamofye na ku misepela. Ipepo lyesu lyakutila bonse tukaibimbemo pamaka; twibukishe ukutila, "Inshita naifika."

Amepusho yakutontonkanyapo no kulanshanyapo mu fitente

- Bushe mulimo nshi uwine wine uyo mfwile ukuibimbamo muli ino nshita ya Kwaleshima-ukufunga, ukusalika no kwafwilisha abalekabila tumo tumo?
- Bushe, ndi uwapelesha mukwisa ibimba mukusala kwa cinkumbawile, mulandu nshi kabili cinshi cingandesha?
- Bushe fisuma nshi ifyomfwile ukumona muli abo bonse abakeminina muli uku ukusala kwa cinkumbawile kuleisa?

Icangalo

Kwateni shikulu bantu umo uuli no mwina mwakwe baleya ku cipatala. Ilyo bafika ku cipatala uyu shikulubantu atampa ukuilishanya ukuti aleumfwa impepo, umutwe ubukali, umuseluselu, nokukalipa mu mpungu sha maboko na molu. Lilya shin'ganga amupima asanga ukuti uyu shikulu bantu alefwaikwa ukupimwa umulopa pakuti bamone nga muli utushishi utuleta ubulwele bwa malaria. Uyu shikulu bantu ena akanininafye abwelelamo na kumwakwe.

Amasali ya cilonganino

- We Mfumu, twafweko ukumona ukukabila kwa banesu. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, tulelomba Mweo wa kuibimbamo fwebene mukuleta umulinganya, icibote, icitemwiko no kucindikana mu fitente fyesu. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, ilyo tuleingila muno Kwaleshima tulelomba ukuti twingetaba ku bwite bobbe mu kulapila no kuikumika fwebene kufyo Imbila Nsuma iletweba. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.

UBUSHIKU BWALENGA BUBILI MUKWALESHIMA. UMWAKA B. 12 MARCH 2006

**Ifunde lya pakubala.
Ifunde lya bubili.
Imbila nsuma.**

**Icitendekelo: 22: 1-2. 9-13. 15-18
Abena Roma. 8: 31-34
Mariko 9: 2-10**

KUTI CAWAMISHA NGANSHI IFWE UKUBA PANO

Mu mbila nsuma ya lelo, abafundwa bakwa Yesu batatu Petero, Yoani na Yakobo, basansamwike nganshi ilyo bamwene uko Yesu Klistu aalwike pa menso yabo. Petero epakweba Yesu ati shikulu cawama ifwe ukuba pano. Uleke tukulepo insakwe shitatu, imo yobe, imbi yakwa Mose, imbi nayo yakwa elia. petero mukumona kwakwe alefwaya ukutula ubusuma bwakubengeshima kwansalu shakwa kristu butwalililefye.

Bushe ici cintu cilemoneka icayanguka atemwa icaishibikwa. Ni banga pali baifwe abengafwaya shilya insansa shibako pa nshinkukulu ya bwinga ukutwalilila atemwa lilya kuba ukulaya ifilayo fya bamasele(ba sister) naba folela (brothers) atemwa lilya kuba inshinkukulu yakupela ubupatilisho?

Eco mumwena abantu balandila abati: ububi bwabipishafye bumo ku cintu icisuma, bwakutula tabutwalilila iyoo bulapwa.

Muli fyonse ifi yesu ena alishiibe bwino bwino sana amaka yakwaluka kwakwe pa menso ya basole, nokutula fikeshibikwafye bwino impakafye akafike na kulupili lwaku calvary

Nelyo lintu fyonse ifi fyacitike ku lupili lwa tabo, Yesu taalabile umulimo wakwe ayendele, uwa kulubula abantu. Imibombe ne micitile yakwe yonse, yalikonkenyepo fye. Nga fintu tumfwile mwifunde lya pakubala ukutula Abraham e mufyashi wesu mu cisumino. Pantu aliilangile ico ali uwaipekanya mucisumino cakwe ukusha incende yakwe iishaiwamina nganshi nokufikilisha ifyo Lesa alefwaya, atemwa ifyo amwebele. Mwibukishe ukutula Abraham na wiba wakwe Sara bakwete umwana umwaume umo, Isaki, mubukote bwabo. Pakulekelesha, icipangano Lesa alaile Abraham icakutula ukakwata ulupwa ulwingi califikilishiwe. Ifi, e fintu fimo ifisuma ifyo abafyashi besu bafwile ukusalapo mu bwikashi bwabo: ukutula, "cawamisha ukuba pano".

Lesalefwaya Abraham ukufuma atemwa ukusha incende yakwe iisuma. Mu ciine Abaraham alisumine ifyo Lesa amwebele. Napali lelo Abraham twamwishiba ukutula mufyashi wesu mucisumino. Eico kanshi ubumi bwesu ubwakumupashi bulendo bwa Muklistiani onse. Umu klistiani wine wine lyonse, aba pabulendo. Kabili aba nokuilengula nokwafwilishiwa kuli mweo mutakatifu, ukutula finshi ifyo Lesa alefwaya ine imbe atemwa ukulacita mubumi bwandi. Kanshi kuti twatila kwaleshima ninshita iyo twaba nokwendela pamo na Yesu Klistu, ukusha incende shesu ishishuma nokushalafye inkumbabulili.

Amashiwi aya yakankala nganshi kuli fwebekala calo ca Zambia muli uno mwaka wakusala kwa cinkumbawile. Panuma yakuba mubutungulushi imyaka isano, intungulushi shesu shimo shilasangamo insansa ngashi mukuissekeshafye ishine "cawama ukuba pano" kwena calyanguka sana kuntungulushi shimo ukutemwa ukwikalilila muma ofeshi yabo e cilenga ukukana temwa abantu bambi babapyane pafifulo fyabo. Iyi imibele kuti yalenga intungulushi ukuba bakaitemwe. Ngefyo twaishiba muli bumuntu bwesu ukutula abantu ababula ubuyo bacita ifintu ifyabula ubuyo. Ngatwalolesha intungulushi shesu ishifikansa fya calo ca Zambia, bushe kuti bakwata amaka ne cisumino ukwasha ukukonka intampulo shakwa Abraham ngomufyashi wesu mucisumino no kushiila ififulo ifishaiwamina nokushala inkumbabulili muli uno umwaka wakusala? Ngaifwe fwebaba mufilonganino fya fikansa fyacalo ifya pusana pusana kulifwe bantu bamo cilamoneka ukucindamisha

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E mail: jctr@jesuits.org.zm

nganshi ukuba mu cilonganino ukucilafye ukuba umwikala calo. Insoselo imo iya cibemba iitila “ sunga umukoshi ubulungu tabwayafya” amashiwi aya yali ayalondoloka bwino sana ngakuti wasalapo ukusunga umukoshi atemwa ubulungu. Sunga umukoshi ubulungu kuti wafwailapo mukwangufyanya. Ngakusala icilonganino ne calo, natusale icalo ca Zambia. Ngakusalafye ukwafwilisha intungulushi imo ne calo, natusale icalo ca Zambia!

Natupepe ukutula ifwe fwebekala calo ca Zambia ilyo tuleya mukusala muli uno mwaka, tufwile twaba abakuipelesha ukupoosa ubulungu pakutula twasunga umukoshi uuli nge calo cesu ica Zambia. Mweo Mutakatifu engatupela amatwi pakuti tumfwe kwishiwi Iya Mfumu Yesu Klistu uwatanikwe, uko aletwita ukusha incende shesu ishishuma pakuti twende nankwe ubulendo bumo ubwa ku ka calvary nokwanga nensansa shakushukuka kwakwe. Ipepo Iyesu libe “ee kuti cawama ifwe ukuba pano, lelo we Mfumu tupele icisumino cakukonkanyapo”.

Amepusho ya kutontonkanyapo nokulanshanyapo mufitente

- Ngentungulushi mucitente, ward, nangula constituency, bushe ndi uwaipelesha ukupela ubutungulushi bwandi kuli bambi ukuti nabo bengatungululako?
- Bushe finshi ningasalapo mu bumi bwandi pa lupwa lwandi, nangula ukusekesha umubili wandi nemwine, atemwa icilonganino nabamo, nangula ifyakusekesha icalo?
- Bushe ndaimona ukuti kutinasangwapo mubulanda nangu imfwa yafye nangu lyonse ukuba mubukankala?

Icangalo

Natumone pa ndupwa shibili: ulupwa lumo ulukankala elyo nolulanda. Ulupwa ulukankala, lulakwanisha fyonse ififwaikwa mu bumi bwa muntu: ukulya bwino, ukusambilisha abana, nomba ulupwa ululanda talukwanisha ifi fyonse nakalya, ifyapala ukusambilisha abana, ukukwata amenshi ayasuma, nefimbusu ifisuma. Ilingiline bekalafye ukwabula ukulya. Bushiku bumo, umwana umunono ukufuma mulupwa ulukankala alondolwelele abafyashi bakwe pabucushi ulupwa ululanda lwalepitamo, awe abafyashi ba uyu mwana tebakubikako namano nakalya kubucushi bwa lepitamo abena mupalamano babo.

Amasali ya cilonganino

- We mfumu tupele amaka ayakukwata ubuyo mu mulimo wakutangata icalo mubu kristian bwesu. Wingatumfwa wemfumu, twapapata utumfwe.
- We mfumu ukwaluka kobe kwaletete insansa mumitima yabasole, leka naifwe tulete icibote, nensansa kuli bamunyinefwe. Wingatumfwa wemfumu. twapapata utumfwe.
- We mfumu, mubulendo bwesu ubwaku calvary pamo naiwe, leka twasuke ubwite bobo ubwakwanga ne sansa shakushukuka kobe. Wingatumfwa wemfumu, twapapata utumfwe.

UMULUNGU WALENGA BUTATU MU KWALESHIMA. YEAR B 19 MARCH 2006

Ifunde Iya pakubala: Ukufuma 20: 1 - 17

Ifunde Iya bubili: 1 Kolinti 1: 22 - 25

Imbila Nsuma: Yoani 2: 13 - 25

UMUCINCISHO WA N'GANDA YOBE WALINDYA.

Ku baYuda, Itempele lyali ni n'ganda iitakatifu. Te pamulandu wakutilafye balepepelo, lelo na pamulandu wakuti cilangililo ca kuti lesa alimupepi, kabili tabalekelesha nangula bengaba no bunasha. E mukutila Itempele lyali cikankala mumi pepele ya baYuda. E mulandu Yesu afuilwe pa kusanga abantu abasangwiile itempele n'ganda ya makwebo ukucila in'ganda ya mapepo.

Ngefyo tumwene mu Mbila Nsuma ya lelo, ukutamfya kwa bantu bonse aba sangwile itempele, in'ganda ya makwebo ukucila iya mapepo, bwali busesesemo bwa kwa Yesu ubwakuwamya itempele. Yesu akalipwa pakumona in'ganda ya mapepo baleibomfya bubi bubi. Mu mbeelo yakwe, pa kutamfya aba makwebo, acita icintu icingamuletelelela mu bumi bwakwe. Nomba bushe, cinshi capele Yesu amaka yakucita ico umuntu uwabula umwense engacita?

"Umucincisho wa n'ganda yobe walindya". Aya amashiwi ya mu cipangano ca kale, yaishile ku mano ya basole bakwa Yesu pakumona ifyo yesu acitile. Ba mwene ukuti muntu umu uwatemwa icishinka, umulinganya no bulungami ukushinta na mu kusoka abakalamba bamapepo pakufikisha ubulungami bonse. Abasole balimwene ukuti Yesu muntu umu uwaipekenye ukufwila pa cishinka. Ngafilya insoselo imo itila "ngawalila imfula uyipekanye ukunyanta mu matipa". E mukutila, ukuba umuklistiani, kuipekanya na kuli fyonse ifinga kufikila nangula nimfwa. Umuyashi Martin Luther umwina Africa uwa ku calo ca America uwalelwisha insambu sha bantu bafiita muli cilya calo atile, " Uyo onse ushilasanga icintu cakufwilapo, ninshi talatampa ubwikalo!". Bushe imwe, naine, twalisanga icintu ica kufwilapo?

Muli uno mwaka twatampa, ifintu ifingi fyaba no kucitika mu calo cesu ica Zambia. Kuti twabulapo icilangililo; bonse abalefwaya ukuba mu butungulushi bwa calo bakalaisa uko tuli no kulatulaya ifintu ifyo bengatucitila. Inshita ino isuma pantu ya kumfwa ifyo intungulushi shingatucitila nga cakuti twalibasalile. Nomba pamo ngafintu twaishiba bamo tabatweba ifyo bakabomba, lelo bonaulafye amashina yaba nabo. Ubu e bukaitemwe.

Lelo, Yesu alefyaya abantu abengaba intungulushi shingateka abantu bwino bwino ukupitila mu kucimfya ububi bonse nangula cingafya shani. Ukulolekesha pa ntungulushi shingateka, e mulimo tukwete. Tulingile twafumyapo ukusala intungulushi ishishingaleta ubuyantanshi, ishilandalandafye nokutuka abanabo. Muli uyu musango, twalawamya itempele Iya misalile yesu. Kuti catwafwilishako ukwibukisha amashiwi ya ba shikofu besu ayo basosele mu mwaka wa 1996 ayakuti " Tulecinkula abena Kristu bonse ukuti utubungwe twa mashiwi ya fikansa fya calo ne ntungulushi shatuko shifwile ukulalanda pa fintu ifikankala ifyabuyantanshi, pamo nga ukubombela abalanda, ubulimi, no bunonshi. Abo bonse abashilanda pali ifi ifya buyantanshi, tabafwile ukusalwa"

Ukulunda pali ifi, nacimbi icifwile ukuwamishiwa mu misalile ya uno mwaka ni n'ganda ya bashicilye Iya mafunde. Bonse twalishiba ifyo in'ganda iyi ibomba mu mitekele ya calo cesu, e pashinta imitekele isuma. Inshita yakusala, e nshita imo iyo twingawamishamo in'ganda yesu. Kanshi tulingile ukuipusha amepusho pamo ngaya ayakuti: Bushe intungulushi shesu shabombele shani muli uyu mwaka wapwile? Bushe balifikilisha ubufwayo bwa bantu abasalile? Bushe balitala abatutandalila mu ncende twikalala? Inshita yakusala ninshita imo iyakucinkula bonse abalefwaya ukuba intungulushi

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E mail: jctr@jesuits.org.zm

ukuti bafwile baba no mulimo wa kubombela fwe bantu. Cibe babe ni ba Kateka, ba shicilye ba n'ganda ya mafunde, nangu Ward Councillor.

Ipasaka naliya lilepalama, natukonkanyepo ukusalika pakuti inshita ya Kwaleshima ibe ninshita ya kumona ukuti ubufwayo bwesu no bufwayo bwa calo cesu, bwa wamishiwa. Natusalike ukuti umucincisho watwele yesu pamusalaba wise mumitima yesu no kulenga ukuti umulinganya ubepo muli ino inshika yakusala. Kanshi natupange aya amashiwi ukuba ayesu aya kuti:" Umucincisho wa ng'anda yobe walindya"

Ampusho ya kutontonkanyapo no kulanshanyapo mu fitente.

- Bushe nalikwata icintu cakufwilapo mubumi bwandi, pamo ngo mu Klistiani?
- Bushe abaleteka mu myaka isano iyapitapo, baletaka shani?
- Bushe ndapela umucinshi ku n'ganda ya mapepo?

Icangalo

Kwateni abantu babili abalefwaya ukuba intungulushi (Church council na ward Councillor). Umo aleeba abantu ukuti bamusale, ukupitila mukubosha, ukusansa, ukusuusha no kutuka abanankwe ukwabula ukulanda pa fintu ifyabuyantanshi. Uwabubili wena alelanda pamilimo ya buyantanshi ne fintu ifilecusha abantu.

Amasali ya Cilonganino

- We Mfumu, tulelomba ukuti utupele mweo wakufyaya umulinganya muli uno mwaka wakusala ukwabula umwenso. Wingatumfwa we mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, tulelombelako fwe bene ukuti tumone ifilingile ukuwamishiwa mu buni bwesu na mu calo cesu. Wingatumfwa we mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, tulelombelako intungulushi shesu ukuti shibomfye inshita ino iya kampeni mu kulanda pa fintu fya buyantanshi ifilefwaikwa mu ncende shesu. Wi ngatumfwa we mfumu! Twapapata utumfwe.

UMULUNGU WA LENGA BUNE MU KWALESHIMA- UMWAKA B 26 MARCH 2006

Ifunde Iya bumo: 2 Imilandu 36:14-16. 19-23
Ifunde Iya bubili: Efeso 2:4-10
Imbila Nsuma: Yoani 3: 14-21

ICHENGELO NACISA MUNO CALO

Bonse twalishiba ubukankala bwa lubuto. Ukwabula ulubuto teti tumone ubusuma nangu bumo. Lubali lumbi ulubuto lulatwafwako ukulekanya icilungeme ne cishilungeme, icisuma ne cibi. Muli uyu musango ulubuto lutwafwako ukusala bwino bwino. Mukulanshanya na Nikodemu ngefyo tumfwile mu Mbila Nsuma ya lelo, Yesu aipalanya ku cengelo. Yesu e cengelo ico icaisa mu calo. Aba ngo mushi uwa kulwa pa mulu wa lupili, ngefyo insoselo itila, "Umushi wa kulwa pa lupili taufisama." Nomba Yesu atweba ukuti: Abantu abene balanga ukuti batemwapo imfifi ukucila icengelo." Nga cakuti icengelo cikankala mu bumi bwesu, cinshi umuntu engatemenwapo imfifi?

Mu n'ghanda imo ifi shitata aitile umwana wakwe umaume uwa myaka ikumi na ibili ukuti alanshanye nankwe. Uku ukulanshanya kwalifye pa cintu cimo, umulinganya mu n'ghanda! "Mwana wandi," efyo wishi atampile, "Nga walolekesha umusango twakaninamo imilimo muno n'ghanda, bushe tauletontokanya ukuti ine na iwe tulefyenga banoko na bankashi yobe aba babili pantu e babomba imilimo iingi muno n'ghanda?" Ukwabula no kuti umwana ateke umutima atontokanye ayasuka ukuti "Natotela pe lipusho, tata, nomba ninjishiba ukuti tatubafyenga mu musango uuli onse." Lelo wishi nao ukwabula ukutendwa ukwipusha umwana akonkanyapo; "Cisuma. Natupitulukemo mu milimo iibombwa cila bushiku pano pa n'ghanda elyo tulolekeshe nefyo naifwe tusendamo ulubali. Nga twabuka ulucelo, in'ghanda ilapyangwa, umwikulo ulapekanishiwa elyo panuma imbale shonse shilasukwa. Bushe ababomba ifi fyonse ni bani?" "Ni bamayo na bankashi yandi babili," efyo umwana ayaswike. "Elyo ngawafuma ku sukulu, ulasanga ifyakulya nabapekanya. Panuma ya kulya imbale shonse balasamfya kabili batendeka no kupekanya umulalilo. Amenshi balatapa ne nkuni. Umulalilo ngabapekanya, ine na iwe balatwita mu kulya elyo panuma ya kulya kabili basamfya ne mbale. Ababomba ifi fyonse ni banani?" "Ni bamayo na bankashi yandi babili," efyo umwana ayaswike. "Mwana wandi, nakwipusha nakabili, bushe tatufyenga banoko na bankashi yobe mu mibombele ya pano n'ghanda?" Umwana ayasuka panono nomba ukuti, "Namona nomba ukuti tulabafyenga. Nomba napapata, tata, mwibeeba!"

Ubu e bwafya tukwata ne cengelo. Atemwa ubu e bwafya abantu bamo bakwata pa mulandu wa cengelo Aba bantu balatina uku luusa insansa isho bomfwa nga bali mu mfifi! Abo abafwaya ukulila pa bututu bwa banabo lyonse balalwisha na maka ukuti cibebelelefyene bena balelilapo. Ukupokelela Yesu mu bumi bwesu cipilibula ukuti tuli nokushipa mu kuilolesha fwe bene ifyo twaba. Ukupokelela Yesu uwaba icengelo mu bumi bwesu cipilibula ukuti twasuminisha Klistu alecimfya ifyo fyonse mu bumi bwesu ifishayana no bumi bwa mwina Klistu.

Ilyo tuleipekanya muno Zambia ukuti tukese sala intungulushi sha calo, ifwe bonse few bena Klistu na bekala calo bonse tuli no mulimo uukalamba uwakwishiba ifilecitika mu calo cesu. Mukubomfya icengelo cakwa Klistu na mafunde ya Ekklesia pa mikalile ya bu muntu, twaba no kufwaisha ukwishiba bwino bwino ifyo ubuteko bwaba no kubomba. Ngatwaishiba elyo twingeshiba ifyo twingasala abantu bene bene abakuba intungulushi sha calo cesu. Tatufwile kuba nga bakatamba wa mupila abatambila fye apatali lelo tufwile ukuba bakateya ba mupila abaisanshamo mu fikansa fya calo. Uno mwaka, tufwile ukufwaishapo ukupokelela icengelo icaisa muno calo. Ilyo tatulafika mu kusala, twalaibimba mu kulanshanya mu mayanda yesu na mu fitente pa mulandu wa cengelo ca Mbila Nsuma na mafunde ya Ekklesia pa mikalile ya bu muntu ayalanda pa mitekele isuma elyo no mulinganya.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E mail: jctr@jesuits.org.zm

Icipani cimbi icaba icikankala pa mulandu wa kwishibisha abekala calo pa filecitika ne filebomba utubungwe twa masihiwi ya fikansa fya calo utwapusana pusana ni n'ghanda ya mulabasa, umulabasa wa calo elyo ne milabasa imbi. Limo mu kukutikafye ku cilimba atemwa ukutamba ifikope kuti umuntu amona ukuti akabungwe kaleteka icalo kaleilwisha akeene. Nomba ababomfi ba kumulabasa baba no mulimo uwa kwishibisha abekala calo bwino bwino pa milandu ilecitika mu calo.

Muli kalata ba Shikofu ba muno Zambia balembete mu 2001 ilyo yali tailafika inshita ya kusala batiile: "Tulecinkula umulabasa ukuti wingabakilila umulimo uwacindama wakwata uwakwishibisha no kusambilisha abekala calo pa nshita ya kusala kabili no kuluminisha ukulanshanya pa milandu ikumine ukusala. Umulabasa ufwise ukubomba ukulingana nefyo uli no kubomba umulimo elyo kabili no kwishibisha abekala calo pafyo utubungwe tonse utwa masihiwi ya fikansa fya calo tulebomba. Tulesubila umulabasa luminisha ukulanshanya pa milandu ikumine abekala calo bonse. Kabili, twalomba umulabasa wa calo, uwa fikope ne cilimba, ukulangisha atemwa ukushimikila abantu pa mibombele ya tubungwe tumbi utwa masihiwi ya fikansa fya calo

Ilyo ipasaka lya palama- mu milungu itatufye, tusalike ukuti bonse tusale ukwenda mu cengelo ca kwishiba ne cishinka te mu mfifi ya bututu no mwenso. Tusalike ukuti icengelo cakwa Klistu cingalasanika lyonse mu bumi bwa baKlistiani pakuti imfifi iyo abantu abatina ukuluusa bukatebebe bakwata mu kufyenga abanabo ingapwa. Iyi e nka ye Pasaka, icengelo ca lucelo pa nshiku ya mulungu cakupa imfifi ya cisano citakatifu! Cine cine, "Icengelo nacisa muno calo."

Amepusho ya kutontonkanyapo no kulanshanya mu fitente.

- Bushe ine ndeibikilishapo mu kwishiba pa lwa kusala kwa cinkumbawile ukuleisa na pa mitekele ya calo
- Bushe indi uwaipekanya ukwiminina pa cishinka ukwabula ukutiina?
- Bushe indi uwaipekanya ukupokelela Yesu mu bumi bwandi nge cengelo icaisa muno calo kabili ni mu musango nshi nalalanga ici icengelo ku banandi?

Icangalo

Mukwate ulupwa lwa bantu basano. Muli ulu lupwa, abana abakashana babili na banyina ebo balebomba imilimo yonse pa n'ghanda. Elyo ubushiku bumo bawishi balanshanye no mwana umwaume pa mulandu wa kuibimba mu kubomba imilimo pa n'ghanda iili ngo kwipika, ukusamfya imbale no kupyanga. Umwana umwaume e bukishe ukuti aba no kuibimba mu milimo ya pa n'ghanda, iyo "caishibikwa" ukuti milimo ya banamayo.

Amasali ya Cilonganino

- We Mfumu, tulelomba ukuti bonse twingasala ukwenda mu cengelo ca kwishiba ne cishinka te mu mfifi ya bututu no mwenso. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, tulelomba ukuti icengelo cakwa Klistu cingalasanika mu bumi bwa bena Klistu bonse. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.
- We Mfumu, wingapaala indupwa shesu muli iyi inshita ye paalo. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe.

UMULUNGU WALENGA USANO MU KWALESHIMA - UMWAKA B 02 APRIL 2006

Ifunde Iya Bumo: Yeremiah 31 :31-34
Ifunde Iya Bubili: AbaHebrew 5:7-9
Imbila Nsuma: Yoani 12:20-33

MONENI, NAPANGA ICIPANGANO ICIPYA

Mwifunde Iya Bumo Ilya lelo, Kasesema Yeremia aipopolwela umwine ukuti muntu uwa lukakala. Yeremia natumwa ukubila imbila yakwa Lesa ku bantu abafililwe ukukonka amashiwi ya cipangano. Uyu te mulimo uyo umuntu engakumbwa. Imiku iingi kasesema Yeremia ali nokubila imbila ya mafya no bonaushi ifili no kucitika. Nomba ngefyo ilingi ciba abantu tabapusanya amashiwi no muntu uulelanda yalya amashiwi kanshi bena kufwaya ukuti bacucunganye uuletele amashiwi. Imiku iingi Yeremia balamutamfya, ukumutuka no kumuposa mu cifungo mu citabo cakwe.

Libe nelyo ifintu fishilemoneka ukuwama, Yeremia alesha ukulanga ukuti ubumi bupya kuti bwabapo nangu kuli ubwafya. Nangula Yeremia aali uwabula icicetekelo cine cine alesumina ukuti Lesa aleleta ifintu ifipya. Ici cilangililo icakuti Lesa tafupuka. Nangula icipangano ciba pa bantu babili, ukukana sunga icipangano ukwa umo takupilibula ukuti uyo mwapangana nankwe nao talesunga icipangano iyoo. Apo abantu nabafilwa ukwikala ukulingana ne cipangano capa kubala, Lesa ali uwaipelesha ukupangana na bantu bakwe cipya cipya.

Ici cintu cimo ica kusansansamukila apakalamba no kusubila. Imwe na ine twalishiba bwino bwino ifyo twafilwa ukwikala ukulingana ne filayo fyesu ifyo twalaile. Tatulekabila bakasesema abakwisa tushimikila pafyo twafilwa ukukonka ifilayo fyesu pantu fintu twaishiba ifi fine ifitubwesha panshi-ifilayo fya lubatisho, ifya bwinga, ifilayo fya bupatilisho, ifilayo fya bu sister atemwa ifya bu foleta nagu ifilayo fya makwebo. Amashiwi tulekabila ukumfwa yakuti: "Moneni, napanga icipangano icipya." Kabili Lesa natendeka ukucita ifintu ifipya naifwe mukuba ba kasesema twaitwa ukuibimbamo muli uyu mulimu upya. Mu cine, Lesa aletwita ukuti twingapanga bucibusa bupya no kutendeka cipya cipya. Mu nsoselo yesu kuti twati "Apatebeta Lesa, tapafuka cushi," ukuti ubupe bwa kwa Lesa tubupokafye ubwa luutu. Ifwe ifyo tuli no kucita nga bena Klistu kwitaba kuli ubu ubwite.

Bonse natwishiba ukuti, icalo cesu ica Zambia cilelolekesha pa lupapulo lwa kale ukulufukulula pakuti twingakwata ulupapulo ulwingekala inshita iyitali. Bonse tulesubila ukuti tukasala uno mwaka mukusala kwa cinkumbawile ukubomfya ulupapulo ulupya, kabili tulesubila ukuti ukusala takwakabe ukwa mubufumfuntungu lelo kukaba ukwa kusekesha bonse. Bonse natwishiba ukuti pali nomba natwishiba insambu shesu, ubuntungwa bwesu ne milimo yesu nga bekala calo ukucila ifyo twaishibe pa myaka isano iyapita kunuma. Kanshi tuli abakanshiwa ukuti twingepusha intungulushi shesu pakuti shatweba ifyo shitungulula icalo cesu mu kutwimininako. Ici cintu cimo icipya, icilecitika kanshi mune ngatauli naifwe pali ulu lwendo, twakulomba ukuti wendele pamo naifwe.

Nomba pakuti ici cintu icipya cingamoneka pakati kesu, pali amashindano tufwile ukupita. Twacumfwa yalya amashindano mu Mbila Nsuma, "Uluseke lwa n'ghanu nga taluponene mu mushili no kufwa, lushalilafye uluseke; nomba nga lwafwa lyena lutwala ifisabo ifingi." Ubumi ubupya ubo Lesa aleeta pakati kesu kuti bwamonekafye mukupesha ku mfwa. Tufwile ukufwa ku matontonkanyo yesu, bukaitemwe ne filoto fya kufwayafye ifyakutuwamina fweka ilyo icintubwingi cilecula. Bushe utubungwe twa mashiwi ya fikansa fya calo utwapusana pusana kuti twabombela shani pamo mu kuwamya icalo cesu ngacakuti tapali uwakukanya bukaitemwe bwakwe mu musango wa mfwa? Kutu twasubila shani ukukwata ulupapulo ulu icintubwingi cingasuminisha ngacakuti cila umo umo na mabumba tapali wakupesha ukuleka icilumba na bucumbu-munshololwa mu musango wa mfwa imfwa iyo iinga leta ubumi bwa calo conse?

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E mail: jctr@jesuits.org.zm

Ifi fyonse kuti fyacitikafye ngacakuti ifwe bonse twasambilila ukutangisha ukuwamy icalo cesu ukucila ukuiwamy fwe bene. Utubungwe tutatu utukalamba utwa nkuta sha mapepo—ba Evangelical Fellowship in Zambia (EFZ), Zambia Episcopal Conference (ZEC) na Council Of Churches in Zambia (CCZ)- muli kalata yabo ku bena Klistu bonse iyo balembale mu 1991 ilyo kwali takulafika ukusala kwa cinkumbawile batile: Icakusakamana apakalamba mu kusala ku bombela abantu bwino, ukuwamy icalo cesu cones. Temulandu wa tubungwe twa mashiwi ya fikansa fya calo utwapusana pusana bonse tuli bena Zambia, tuli bamunyina abaikala pamo mu calo cimo.”

Pali uno mulungu walenga busano mu nshita ino iyepaalo, tulelomba mu kusantika Lesa pa fishibilo ifingi mu fitente fyesu ifiletulanga ukuti icine cine ifintu ifipya filecitika. Isali lyesu lyakuti ukusala kwa cinkumbawile ukwa uno mwaka kwingaba ulutampulo, ulwakutulanga umulimo wesu bonse uwa kuwamy icalo cesu. Tulelomba ukuti muli ino inshita ya macushi yakwa Yesu Klistu ifwe bonse twingalasanga inshita ya kufukama panshi ya musalaba no kusambilila icintu cimo icakuti ubumi bwine bwine bwisafye ngacakuti twasumina ukufwa. Lesa aletweba ukuti: “Moneni Napanga Icipangano Icipya!”

Ampusho ya kutontonkanyapo no kulanshanyapo mu fitente

- Bushe nalisunga ifilayo fyandi- ifya lubatisho, icupo, ubupatilisho, bu sister atemwa bu foleda?
- Bushe indi uwaipelesha ukupanga bucibusa ne Mfumu yandi cipya cipya?
- Bushe tuli abaipekanya ukubombela pamo naba mutubungwe twa mashiwi ya fikansa fya calo utwa lekana lekana mu kutwala ifitente fyesu pantanshi?

Icangalo

Mukwate shitata no mwina mwakwe abaikala pamo . Umo pali aba ekonka icilayo cakwikalafye babili mu cupo. Uyo uulesunga ici icilayo elele umunankwe bawikishanye no kuwikishanya. Ubumi bupya bwatendeka. Ulupwa lwasefya pakumona insansa ishabwelela mu lupwa.

Amasali ya Cilonganino

- We Mfumu, Tulelomba nokutotela pafilangililo ifingi mu fitente fyesu ifyo tulemwenako ukuti ifintu ifipya filecitika mu bumi bwesu Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe!
- We Mfumu, Tulelomba muli uno mwaka wa kusala kwa cinkumbawile ukuti twingenda munshila ya kutwisula amano twishibe ukubombela pamo mukuwamy icalo cesu ica Zambia. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe!
- We Mfumu, Tulelomba ilyo twapalama mu kusefya ipasaka, ukuti twingalasanga inshita ya kufukama panshi ya musalaba nokusambilila ukuti ubumi bwine bwine bwisafye ngacakuti twasumina ukufwa. Wingatumfwa we Mfumu! Twapapata utumfwe!